

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 54

Sreda, 11. julija 1934

Leto IX

„Zmešani svet“

Parodija k današnjemu mišljenju

Normalen človek misli takole:

Ljudje smo družabno bitje, da ne rečem žival. Svoje življenje si uredimo najbolje, če skušamo živeti v družbi prijateljsko z vsemi. Zato se moramo sporazumevati z okolico in si urejevati razmere socialno in kulturno najpravičnejše, to je, na podlagi najdemokratičnejšega sporazumevanja. S tem se varuje svetost svobode in svobodne inicijative, ki je vir razvijajočega se življenja in naravno bistvo človeškega dostojanstva.

Kapitalist in njegov priganjač mislita drugače. Tako-le mislita:

Razvoj gospodarskega sistema v sedanji obliki je rodil zle posledice. Nezaposlenost in splošna socialna beda je sad tisočletne kulture. Demokracija moti gospodarski red; delavstvo ogroža sistem s svojimi zahtevami. Oblast je treba izročiti posameznikom, ki naj dele pravico. S terorjem, s silo naj zatro glasove vseh onih, ki zahtevajo pravico in hočejo v družbi soodločevati v prilogi demokratičnega urejevanja družabnih razmer. Diktator naj osebno odloča o vseh teh stvareh. Njegova oseba naj jamči, da se izpolnijo opravičene želje narodov.

Tri dve tezi si bistveno nasprotujeta. Tisti, ki se mu gode krivice, želi sporazuma. Oni pa, ki je na čelu gospodarskega sistema in je pravi krivec današnjih razmer, pa trdi, da bo razmere pravično uredil, če dobi diktatorsko oblast. Ignoriral je vse zahteve v demokraciji, če pa postane diktator, bo ustregel vsem opravičnim zahtevam.

Kje je tukaj logika? Kdaj je volk prizanesel ovci, če jo je dobil pod svoje zobe?

In s tem volkom tuli danes vsako gibanje, ki želi uspevati v teh razmerah. In to še po fašističnem krahu v Italiji, Nemčiji in Avstriji!

Kaj je tu z dostojanstvom človeka? Kje je tu zavest, ko se vrši propaganda za sistem srednjeveškega suženjstva?

Kje je tu kultura, ki je visoko dvignila človeško individualnost?

Ne čudimo se, če vrše tako propagando kapitalisti in njih pandurji, čudimo se pa, če delavci, nameščenci in intelektualci zagovarjajo navedeni sistem, ker to samo dokazuje, da so moralno manj vredni, ker se prodajajo svojim izkoriščevalcem.

Iz Avstrije

Avstrijska vlada je izpustila iz zaporov bivšega prvega kanclerja avstrijske republike in predsednika državnega zbora s. dr. Karla Rennerja. Dunajskega župana s. Karla Seitza pa režim noče izpustiti iz zapora, ker vztraja na svojem županstvu, trdeč, da je bil protizakonito odveden z županskega mesta ter da hoče kot župan dalje delati za ljudstvo. — Seveda takega človeka režim ne more izpustiti iz ječe, dasi ima bivši župan prav.

Ministri potujejo

Francoski zunanji minister Barthou obišče London, pozneje pa Rim. Vsekakor je verjetno, da se med Francijo in Anglijo snuje vojna zveza v obliki predvojnih političnih zvez. — Italija želi rešiti srednjeevropski problem sporazumno s Francijo.

Gladovna stavka trboveljskih rudarjev zaključena z uspehom

Rudarji si ne pustijo kratiti svojih skromnih pravic

Ko je v torek, dne 3. t. m. šinila v svet vest, da so rudarji Trboveljske premogokopne družbe z ozirom na napad na njihove prejeme stopili v gladovno stavko, z izjavo, da rajši pod zemljo poginejo od lakote, kakor pa, da bi si pustili kaj vzeti, se je zganila vsa naša delavska in ostala javnost. Iz solidarnosti do rudarjev so takoj ustavili obrat delavci cementarne v Trbovljah in nato steklarji s kemičnimi delavci v Hrastniku.

Pod tem utisom so se pričela v četrtek pogajanja pri TPD v Ljubljani. Razprave so se udeležili zastopniki rudarske oblasti, Delavske zbornice, zastopniki delavstva in TPD z zastopnikom zveze industrijcev. Trboveljska je odločno vztrajala na zahtevi po znižanju plač, delavski zastopniki pa nasprotno z izjavo, da če družba svojih zahtev ne umakne, odklanjajo vsako odgovornost za posledice, ki bi iz tega nastale.

Ko je bilo očitno, da je TPD pripravljena iti preko vsega, samo da doseže svoj cilj, se je delavsko zastopstvo obrnilo na g. bana s prošnjo, da v sporu, ki ogroža življenje toliko in toliko tisočev nedolžnih delavskih bitij, nemudoma poseže vmes osrednja vlada. Tako se je zgodilo, da je na prizadevanje ministra za rudo in šume g. dr. Milana Ulmanskega odredila, da mora Trboveljska svoj sklep v pogledu znižanja delavskih plač takoj umakniti.

Ko se je to zgodilo in je družba z vsemi predstavniki to podpisala, je šlo delavsko zastopstvo v revirje, kjer je v rovih rudarjem povedalo odlok, nakar so rudarji zapustili rove z izjavo, da ako bi družba tega sklepa ne držala, takoj zopet gredo nazaj v rove. Prizori, ki so se pri vrnitvi rudarjev iz rovo odigrali, so nepopisni, zato o tem na drugem mestu.

V petek pa je bilo delavsko zastopstvo nenadoma zopet klicano v Ljubljano, kamor je prispel tudi minister dr. M. Ulmanski. Ob 7. uri

zvečer so se zopet pričela pogajanja pod predsedstvom g. ministra. Trboveljska družba je po svojem zastopniku vztrajala še sicer na svojem prvotnem stališču, a vendar bi bila pripravljena na kako kompromisno rešitev. Temu nasprotno je delavsko zastopstvo odločno vztrajalo na svojem prvotnem stališču in odklanjalo vsak kompromis, ki bi pomenil škodo za delavstvo. Še le globoki uvidevnosti g. ministra, ki se je res potrudil razumeti opravičeno obrambo delavstva, se je končno posrečilo doseči sporazum v tem, da družba za nedoločen čas in dokler ne bo možnost dana za večjo zaposlitev, popolnoma umakne svoje zahteve. S tem je to za vso rudarsko delavstvo tako važno gibanje zaključeno.

Takoj drugi dan v soboto se je raznesla vest, da pride g. minister sam v revirje. In res ob ¼12. uri dopoldne je prišel v Zagorje, kjer je bil zelo lepo sprejet. Govoril je z vsemi, zaslišal razne deputacije, šel v bolnico k onemoglim rudarjem, ki so jih prej prinesli iz jame in ogledal si je tudi stanovanja rudarjev. Nato je šel v Trbovlje in Hrastnik, kjer se je vršilo isto. Njegov nastop je napravil na delavstvo najboljši utis.

V soboto in nedeljo so se vršili v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku velikanski shodi z navzočnostjo vsega delavstva in prebivalstva, na katerih so poročali člani akcijskega odbora o poteku pogajanj in o položaju, ki je vsled tega nastal. Izjavili so, da naj delavstvo nikar ne misli, da je s tem boj končan, temveč se bo boj še le pričel. Za ta boj se mora delavstvo bolj resno pripravljati s tem, da bo gojilo več družabne solidarnosti in imelo več umevanja za enotno organizacijsko misel. Delavstvo je vzelo ta izvajanja govornikov z odobravanjem na znanje z odločno izjavo, da naj pride karkoli, svojih skromnih pravic si ne pusti več kratiti.

Avstrijski kancler v zagati

Novi »šuchund« naj bi ga branil?

Angleški »Daily Herald« poroča z Dunaja:

Majorja na razpoloženju Aleksandra Eiflerja, bivšega vrhovnega poveljnika republikanskega »šuchunda« na Dunaju, je prejšnji teden pozval predse dunajski policijski ravnatelj. Eiflerja so pripeljali predenj iz ječe. Na njegovo veliko začudenje pa mu pravi policijski ravnatelj: »Vemo, da ste vi bili vojaški organizator »šuchunda« na Dunaju. Ali bi ga hoteli zopet organizirati na novi podlagi, da bi podprli vladu v boju proti nacionalistom?»

Eifler je kratko odgovoril, da se mu mora predvsem dati možnost, da pride v stik z voditelji prepovedane socialnodemokratske stranke in zlasti z Otonom Bauerjem, preden bi sploh mogel dati kakršenkoli odgovor.

Obenem pa prireja klerikalni podžupan dunajske občine dalje zborovanja med delavci ter jim pripoveduje o pomirjenju med demokratično in avtoritativno državo ter ponuja znatne koncesije, češ, da more tudi avtoritativna država ohraniti celo vrsto obstoječih ustanov.

Barikade v Amsterdamu

V Amsterdamu so trajali več dni poulični boji med demonstranti nezaposlenih, policijo in vojaštvom. Vojaštvo je porabljal osem tankov in strojne puške. V bojih je bilo mnogo smrtnih žrtev, ker so boji trajali tri dni. Demonstranti so zavzeli posamezne dele mesta in oplenili trgovine z živili. Časopisje poroča, da so bile demonstracije komunistične.

Tudi v Italiji moratorij?

Fašistična Nemčija je že napovedala moratorij, ki velja za vse inozemske obresti in posojila, pa naj jih je najela država, občine ali večja privatna podjetja. Isto hoče storiti Italija, kakor pravi francosko poročilo iz Milana. Namesto obresti bo izdajala Italija bone, ki se bodo porabljali edino v Italiji za kupovanje blaga, za preživljanje na dopustih in potovanja po Italiji.

Moritev pod pretvezo grozeče revolucije

„Potemkinijada“ ali „Šentjernejska noč“?

Točnih poročil iz Nemčije o »grozeči revoluciji« ni. Inozemska poročila in nadaljnji dogodki v Nemčiji sami pa opravičujejo sum, da je bil zadnji pokolj enako insceniran kakor pozig nemškega parlamenta.

Zgodovina uči, da so trinoški oblastniki, kadar so se hoteli iznebiti svojih konkurentov, prirejali zavrtni pokolje med njimi. Take pokolje imenujemo po tipičnem zgodovinskem dogodku na Francoskem Šentjernejsko noč. Tako noč je priredilo 30. junija v Nemčiji vladajoče krilo fašistične stranke s pomočjo Hitlerja, Göringa in Goebbelsa, policijo in osebno gardo med nasprotniki v svoji lastni stranki ter med delom meščanske fevdalne opozicije. Brez obsodbe so lovili ljudi po stanovanjih ponoči in jih pobijali. Kjer so žene branile svoje može, so pobili tudi žene. Poročali so izprva, da gre za samomore, da so pogrešanci v zaporih, izkazalo pa se je, da je bilo vsaj 240 oseb na zavrtni način pobitih.

Hitler in njegovi prijatelji so te umore maskirali z nameravano revolucijo ter pobili vse, kar je bilo napoti kapitalistično fevdalni politiki ali pa važnejša priča zločinov v prvi revoluciji.

V javnem razglasu je Hitler obtožil svoje komandante veleizdaje, kot pokvarjene ljudi, ki so stranki in narodu v sramoto. Obtožil jih je za pravljanja in pijančevanja, perverzности in zlorabe svoje oblasti. Obenem je odredil, da njegovi zvesti pristaši pobijejo celo vrsto oseb, kakor generala Schleicherja, podkanclerja Papena, Röhma; šefa katoliške akcije Klausnerja, njegovega bivšega sodelavca Strasserja itd. Papen je ušel smrti, ker je Hindenburg postavil vojaško stražo pred njegovo stanovanje. Iz vsega tega je že razvidno, da Hitler ni imel moralnih razlogov, da organizira to »šentjernejsko noč«, marveč je šlo le

za oblast in za zaščito interesov, ki niso narodovi.

Nemško fašistično strankino vojsko je že od početka podpiral veliki kapitalizem. To je bila edina pot, po kateri se z nasiljem utegne zlomiti delavsko gibanje in politični vpliv nemške socialnodemokratske stranke, ki je dobivala v parlamentarnem režimu več in več vpliva na oblast v državi.

Fašistična vojska v Nemčiji je štela 300.000 mož ter je bila podrejena najožjim prijateljem Hitlerja. Obstojala je večinoma iz nezaposlenih delavcev, nameščencev in fašistične inteligence. Ta vojska je priborila Hitlerju oblast nad vsemi socialnimi in političnimi grupacijami v Nemčiji. Ta vojska je ob pasivnosti vojaštva in policije z nasiljem razgnala vse ostale organizacije, pograbila njih imovino in izvršila nebroj nasilstev. S tem je izvršila svojo nalogo, ki so jo kapitalisti pričakovali od nje, nasprotno pa je obenem postala nevarna kapitalističnemu sistemu, ker je bilo v njej mnogo takih, ki so verovali v možnost »nacionalnega socializma«, in ki so verovali Hitlerjevimi obljubam. Mnogo jih je bilo, ki so verovali, da je Hitlerjevo gibanje protikapitalistično ter da izvede socialni preporod, da da kmetom zemljo fevdalcev in delavstvu delež na dobičku industrije. Ko po

enem letu vladanja ni bilo sledu o »nacionaliziranju« v Nemčiji, se je pričelo pojavljati nezadovoljstvo v strankini vojski. Nemški delavci niso bili osvobodeni, njih organizacije so bile razgane in njihov življenski položaj se je poslabšal na stanje, kakršnega ni bilo niti pred petdesetimi leti v Nemčiji.

Agrarni kapitalisti so zaradi tega opazili v Hitlerjevi vojski veliko nevarnost. Zato so zahtevali, da se ta vojska razpusti, ker je izpolnila svojo nalogo, to je, uničila demokracijo in svobodno delavsko gibanje.

Papen, zastopnik fevdalcev v vladi, je javno napadel hitlerjevce, ki zahtevajo delitev zemlje in socializacijo industrije ter kategorično zahteval razpust napadalnih oddelkov in strankine vojske. Temu pritisku se je Hitler vdal ter odredil, da 30. junija odide ta vojska na dopust, s katerega se ne vrne več. Naravno je, da je grozeča nezaposlenost zbudila še hujsko nevoljo med četami, ki se je lotila končno tudi njih voditeljev. Hitlerja so smatrali za izdajalca in oprodo kapitalizma. Pa tudi Hitler sam se je bal za svojo kožo, zato je odredil že več časa pripravljani pokol po vsej državi, da je s tem zagotovil zopet mirno spanje fevdalcev in kapitalistom ter sebi oblast in zupanje te gospode, čeprav opozicionalci še niso niti mislili na revolucijo.

Ni še znan končni izid teh bojev. Toda klopčič se je jel odvijati. Javno življenje v Nemčiji se je izmotalo iz krčev in prav jasno se je pokazalo, da nemški narod ni edin. Jasno se je pokazalo, da je

absurdno, če se hoče usiliti celoti z različnimi interesi, idejnimi nasprotstvi posebno obliko državne organizacije.

Razrednih nasprotstev in razrednega boja s takimi formami države ni mogoče zatreti in odpraviti. Pametna država te razlike kanalizira, kultivira in nacionalizira.

Z razrednimi razlikami je treba računati. Kjer se zatirajo, se pojavljajo v obliki uporov in pokoljev.

Hitler je sicer premagal svoje notranje nasprotnike; njegova diktatorska sila je morda trenutno ojačena. Toda pobil je svoje najzvestejše ljudi, razgnal svojo vojsko in s tem izvedel drugo revolucijo v prid kapitalizma. Prvič je Hitler rešil kapitalizem pred organiziranim demokratičnim gibanjem delavstva, sedaj ga pa rešuje pred pritiskom oboroženih nezaposlencev. Hitler je nehal biti politični vodja in je postal vodja policije in človek, ki varuje razredne privilegije. Hitlerjev ugled kot vladni politik mora s tem naglo propasti. Redna vojska in policija sta danes edina gospodarja Nemčije. Hitler je postal njih ujetnik.

Nemški fašizem se torej ruši. Fašizem ni izenačenje, ker je to gibanje med najbolj grdimi lažmi v zgodovini. Koga bo še zadelo rušenje, je še negotovo.

Fašizem je v letu dni spravil veliko industrijsko državo na rob gospodarskega propada.

Raztrgal je vse gospodarske in politične mednarodne zveze, uničil veliki prestiž Nemčije v svetu, a doma tako povečal nasprotstva med družabnimi

razredi, da je mogoče pričakovati rešitev le še v najstrahovitejšem kaosu in prelišanju krvi. Nemški fašizem je pač jasno pokazal, da je fašistični politični režim najbolj nevaren za vsako državo.

(Po »R. N.«, B.)

Silajni uspeh III. Delavske Olimpijade v Pragi

Ogromna delavska manifestacija. 120.000 gledalcev v stadionu. Sprevod je trajal 3 ure.

Delavska olimpijada v Pragi je bila ogromna delavska manifestacija, ki zbuja pozornost vsega sveta. Češko sokolstvo priznava odlično delovanje čehoslovaških telovadnih enot. V Pragi se je zbralo nad 60.000 članstva in okoli 40.000 telovadcev.

Prireditve je zbujała zanimanje tudi v vsem meščanskem časopisju. V splošnem je poveljevalo, ne le delavsko, marveč tudi drugo časopisje pomembno manifestacijo delavstva, kar znači, da časopisje na Čehoslovaškem objektivne poroča o delavskih prireditvah kakor pri nas. Pri nas pogostoma časopisje kar zamolči delavske prireditve, kaj da bi se zavzelo za delavske interese.

V nedeljo dopoldne se je vršil obhod delavskih telovadnih enot, ki je trajal 3 ure. V sprevodu je korakalo 60 tisoč telovadcev, telovadk in naraščaja.

Zaključni prireditvi v novem stadionu v nedeljo popoldne je prisostvovalo 120.000 gledalcev. Nastopilo je s prostimi vajami nad 20.000 delavskih telovadkinj in telovadcev ter naraščaja, ki so brezhibno izvajali krasne vaje in želi ogromen aplavz.

Prireditvi je prisostvovalo veliko število schutzbundovcev iz Dunaja, ki so vkljub nevarnosti obiskali olimpijado.

Daljšje poročilo bomo pa še naknadno priobčili.

Trbovlje, grob rudarjev

Trbovlje, dne 4. julija 1934.

Trbovlje, Zagorje in Hrastnik preživljajo dneve, kakršnih zgodovina v rudarski stroki še ne pozna. Po velikanskem shodu v Trbovljah, ki se je vršil v ponedeljek, dne 2. julija pred Delavskim domom, kjer je bilo navzočih čez 7 tisoč rudarjev, žen in drugih zastopnikov, so se rudarji dne 3. julija vrnili navidezno mirni na delo.

Dopoldanska tretjina se je še vrnila istega dne iz službe, popoldanska tretjina je pa ostala v rovih na delovnih krajih. Takoj potem so ostale vse naslednje tretjine v rovih tako, da je bilo drugi dan, v sredo, dne 4. julija že vse rudarsko delavstvo, ki je zaposleno na premožu, v rovih.

Silno ogorčenje med rudarji, ki ga je povzročila razglasitev TPD, da se mu hoče odtrgati zadnji kosček kruha, in dolgotrajno pomanjkanje, je rudarsko delavstvo pritrilo v obup. V svojem obupu je delavstvo sklenilo, da raje umre v nekaj dneh od lakote, kakor pa da bi umiralo mesece in leta ter zraven gledalo propadanje svojih otrok.

Zato so rudarji sklenili, da se ne vrnejo več živi iz rogov, ako TPD ne umakne svoje namere glede znižanja plač in drugo.

Temu sklepu se je pridružilo tudi vse zunanje delavstvo, katero je tudi prišlo na delo, prišlo pa ni za nobeno delo. Gladovni stavki se je pridružilo tudi delavstvo cementarne TPD in je že opoldan dne 4. t. m. zapustilo delo.

Trbovlje izgledajo danes kakor taborišče samih žen in otrok, ker so vsi moške in zaposleni mlajši moški bodisi v rovih ali pa v delavnicah in drugih delovnih krajih.

Pred rovi so izobešene, črne zastave, ki naznanjajo, da se v osrčju zemlje v črnih rovih zaključuje tragedija izkoriščanih bednih rudarjev. Te žrtve izkoriščevalcev odklanjajo vsako hrano, ki jo ljubice žene vsled velike skrbi za hranitelja, moža in očeta hočejo vtihotapiti v rove. Tako je privozil voziček, v katerem se je nahajala vsa hrana, iz rova z napisom: »Odklanjamo vsako hrano, raje umrjemo kakor pa da bi se nas naprej izkoriščalo; naj pride smrt, skrbite za otroke.«

Dolga leta so rudarji gledali bedi v obraz. Tisoče resolucij je bilo odposlanih in deset tisoče besed se je izpregovorilo o bedi rudarjev. Ali ta beda je postajala od dneva v dan neznosnejša. Pri udarcu, ki bi ga moralo rudarsko delavstvo pretrpeti pri tem zamahu TPD, je bila posoda trpljenja polna. Z nepopisnim ogorčenjem je delavstvo uvidelo, da se ga hoče izkoriščati še v večji meri samo vsled dobička. Ne samo, da je segla TPD po vseh postavkah, ki se tičejo prejemkov delavstva, zraven je hotela še onim rudarjem, ki so pustili za dobičke delničarjev in nenormalno visoke plače višjim uradnikom, svoje življenske sile, svojo kri, mladost in najboljše leta, vzeti po dolgih letih pridobljene pravice na kopaški zaslužek.

TPD se je pokazala v vsej svoji nesocialni luči. Niso ji dovolj milijonski dobički, ki jih je bila vajena poprej, ona hoče na račun bede rudarjev še ono malo, kar delavec ima, reducirati. Delavstvo se sicer tolaži z večjo zaposlitvijo, ali v tem se šele zrcali vsa izkoriščevalna politika TPD. Za znižano plačo torej lahko dela rudar več delavnikov, seveda bodo prejemki vedno isti. Kaj pomaga delavcu, če on dela za nizko plačo 6 dni v tednu. Delavec ima tukaj samo dvakratno izgubo. Prvič je moral delati za nizko mezdno, drugič je pa delal več delavnikov in končno ni več zaslužil kakor prej z manjšim številom delavnikov.

V rovu

Izmučena telesa se tiščijo eno drugega. Ležijo na deskah in v prahu. Na nekaterih krajih je mrzlo s prepihom, drugo pa neznočna vročina. Blatna obleka in blatne roke se spominjajo na pred 30 urami zapušeno delo. Oči se iskrijo v togi in samozavesti. Tukaj pod preklanimi tramovji jih leži 10, tam pet. Drugod zopet stojijo in izmenjavajo kratke, nekoliko osorne besede. Samo eno je v njih telesih še živo, in to je silna volja, da se ne vrnejo iz jame, preden niso njihove zahteve ugodno rešene. Če jih vprašate, če so lačni, ti odgovore: »Res smo lačni, ali zunan nas ne boste videli prej, preden se nam ne ugodni, ali pa nas najdete vse mrtve.« Kdor pride v njihovo sredo, ta ima občutek, kakor da bi ga objela mrzla stena, kakor da bi te ne-

vidna sila vlekle k njim, kakor da bi te objemalo tisoč sodružnih rok. Imaš tudi občutek, s kakšnim ponosom bi umrl s temi trpini, s temi ljudmi, ki so nad zemljo tvoji sodrugi, tvoji znanci in prijatelji. Sedaj se pa borijo za svoje ljube, za skupne interese delavskega razreda.

V tesni sobici med številnimi otroci se ozira skrbna žena in mati, kaj naj skuha svoji družini, s čim naj potolaži glad otrok, ki sprašujejo, kedaj pride atek. Mož in oče pa globoko pod zemljo v črnem rovu narača s slabotnim glasom, naj kdo pozdravi ženo in otroke... Pliberšek.

Zakon o avtonomnih mestih

Minuli teden je bil sprejet zakon o avtonomnih mestih.

Narodna skupščina je po sprejetju tega in še nekaterih zakonov šla na počitnice; prihodnji teden pojde tudi senat, do pismenega sklicanja.

Doma in po svetu

Zdravniška preiskava pred sklenitvijo zakona. Dne 1. julija t. l. je stopil v veljavo zakon, da mora vsak poročenev pred sklenitvijo zakona predložiti zdravniško izpričevalo. Novi zakon določa, da mora vsakdo, ki spolno oboli k zdravniku, neimoviti se lahko zdravijo na državne stroške. Javne hiše so po novem zakonu prepovedane.

Čehoslovaška delavska telovadna organizacija. Pred dvema meseci umrli organizator češkega Sokola je sam dal pobudo za ustanovitev delavskih telovadnih enot. Nekaj časa je vodil celo njih telovadne vaje. Nedavno pred svojo smrtjo je izredno pohvalil to delavsko organizacijo ter izjavil, da je prav tako ponosen nanjo kakor na Sokola.

Iz avstrijske ječe v blaznico. Te dni so iz dunajskega deželne sodišča morali prepeljati v blaznico bivšega socialnodemokratičnega poslanca Severja, ki je stanoval nasproti delavskega doma v Otakringu, ki ga je vojaštvo v februarjskih bojih skoro popolnoma porušilo s topovi. Njegova žena je bila v boju na barikadah ubita. Ni čuda če se je ubogemu možu omračil um, zlasti če se še vpošteva zlostavljanje v ječi že pet dolgih mesecev. V blaznico so morali oddati tudi bivšo poslanko Heleno Popper in sestro doktorja Julija Deutscha. V dunajskem deželnem sodišču se nahaja še 216 schutzbundovcev, poleg teh pa še dunajski župan dr. Seitz, (ki je težko bolan), dr. Danneberg, general Körner in namestnik deželne glavarja, Hellener. Dr. Rennerja so sicer izpustili, a je še vedno pod policijskim nadzorstvom.

Strahovit način samomora. V Katovicah na Poljskem je v železotopilnici »Krolevska« nek uslužbenec v navzočnosti svojega očeta in prisotnih delavcev skočil v kotel z raztopljenim železom. Našli so od njega samo še par zogljenih kosti.

Kar je res, je res:

vsakomur prija!

Tone Maček:

85

Slučaj Kumberger

»Govoriš res ko kak doktor. Se vidi, da večkrat zahajaš... Vendar se popolnoma ugnati ne dam. Vsi nosimo pri vsaki priliki na jeziku besedico — svoboda. A rečem ti, svobode ne bo poprej, dokler se vsak posameznik ne bo počutil svobodnega. Kaj mi koristi še tako dobra in močna organizacija, če pa moram v nji zatajiti svoj lastni jaz?«

»Mogoče človeštvo nekoč res dospe do tega idealnega stanja splošne svobode, kakor si ga vi želite, ali v prehodni dobi bo pa iz razvojnega nujnosti vsekakor moralo zatajiti tisti jaz. Končno osvobodjenje človeštva je vredno te žrtve.«

Med temi pogovori so dospeli do prvih nabelbinskih hišic. Kurent se je poslovil in zavil med vrtove. Mrak je že legel na zemljo ko sta Janez in France hitela po dolini do Trpinkinega stanovanja, kjer se je že hladila večerja. Ni bilo več časa leči, ampak sta se takoj začela opravljati šitno. Vendar nista čutila posebne utrujenosti, sveži višinski zrak jima je dobro del. Čez dve uri sta bila zopet s Kurentom na svojem odkopu.

Prihodnji teden sta imela jutrašnji šilt in sta prihajala ob dveh popoldne domov. V soboto je rekel Janez Francetu:

»Jutri je Jernejeva nedelja. Na Kumu bo žeganje. Ali greva gori?«

»Zakaj pa ne? Sicer sem že bil na Kumu, z očetom, ko mi je blo enajst let, a sem že čisto pozabil kako je takrat bilo. Takrat sem hodil še bos. No, bo vsaj enkrat malo spremembe, da mi ne bo treba gledati vedno samo te zanikrne doline. Mogoče pride tudi kdo z Rebrji tja gori.«

»Dobro, torej se odpraviva takoj popoldne, ko prideva s šihata.«

In šla sta. France je hotel vzeti seboj kos kruha in steklenico črne kave, pa mu je Janez rekel, da ni treba.

»Ti bo samo napoti. Za jesti in piti dobiš itak gori kar si poželiš, samo če boš imel kaj denarja.«

»Več nimam ko štiri krone.«

»Zadoščalo ti bo.«

Janez je vzel svojo okovano palico.

»Ti si jo pa lahko med potjo vrežeš v kakem grmu.«

Pod hrastniškim kolodvorom sta se prepeljala s čolnom na kranjsko stran. Čolnarju sta mo-

rala dati vsak po dva krajcarja. Z njima se je prepeljalo še več romarjev, ki so to soboto prihajali vsak hip iz raznih krajev, celo iz daljne Savinjske doline.

»Vi boste pa danes lepo zaslužili,« je nekdo sponašal čolnarju. »Vsak prevoz vam vrže dvajset krajcarjev.«

»Da, danes pa jutri. Če bi bilo vedno tako, bi bil zadovoljen. Drugokrat še za sol ne zaslužim.«

»Pa prosite škofa, naj vsako nedeljo dovoli na Kumu žeganje.«

»Jaz in dobovski župnik bi s tem že bila zadovoljna, toda ljudje bi se naveličali in bi nazadnje še na Jernejevo nedeljo nikogar več ne bilo.«

»Najbrže bi res bilo tako. Le redkost daje ceno stvarim.«

Na nasprotnem savskem bregu je blizu starinske zidane kmečke hiše, v kateri je mimogrede bila tudi kréma, čepela tudi mala cerkvice svetega Nikolaja, patrona savskih splavarjev, ki so se je vselej pobožno odkrivali, kadar so pluli mimo. Okrog cerkvice, ki se je zdela, da je že do polovice zlezla v zemljo, je bilo komaj prostora za ozko pokopališče, obdano z nizkim zidom. Par železnih preperelih lesenih križev se je naslanjalo na vlažen in neorganast cerkveni zid.

Ljubljana

Srečna Ljubljana. Ljubljana dobi v kratki dobi tri nove cerkve. Eno so zgradili v Šiški, eno pri Sv. Krištofu in tretjo zgrade že prihodnje leto na Kodeljevem. Kvadratni meter zemlje za kodeljevo cerkev velja 300 Din. Ta denar zbirajo od hiše do hiše. Če je Ljubljana v stanu v par letih zgraditi tri velike cerkve, ko ima v mestu že osem velikih ter pet manjših cerkva in okoli deset javnih in privatnih kapelic, potem lahko trdimo, da je Ljubljana socialno še jako trdna. Nedvomno bodo veljale tri nove cerkve nad deset milijonov dinarjev in ta denar gre večinoma iz žepov siromašnih prebivalcev. Celo vrsto cerkva pa ima Ljubljana tudi po okolici.

Monopolski delavci cele države se gihljejo za izboljšanje skandaloznih razmer, plač in starostne preskrbe! — V torek, 3. julija 1934 se je zbralo tobačno delavstvo v veliki dvorani Delavske zbornice. Dvorana je bila polna, a sestanek zelo živahen. Na delavstvu se je poznalo, da ni pripravljeno več dolgo popuščati, kajti pri izvajanju saveznega predsednika s. Branka Jovanovića, ki uživa, kot je bilo videti, veliko zaupanje članstva, je prisotno delavstvo delalo ostre medključne na račun postopanja Monopolske uprave proti delavstvu. Savezni predsednik je zelo lepo in jedrnat orisal težkoče, na katere naletijo pri Monopolski upravi pri raznih intervencijah, a glavni vzrok pri tem je, da razni poslanci v Beogradu zahtevajo, naj se monopolskim delavcem po tovarnah znižajo plače ter se imajo isti zahvaliti samo še uvidevnosti g. ministra financ — kateri je točno informiran s strani Savezne uprave — da tega ne izvede. Opozarja delavce-ke, naj vzamejo stvar resno, naj se ne igrajo z ognjem in naj se, če že ni mogoče vsi v eno, organizirajo vsi v obstoječe organizacije ali naj zahtevajo od vodstev istih, da vodijo strogo skupno borbo, ker imajo delavci-ke vsi samo eno zahtevo: **izboljšanje delovnih razmer, plač in penzije.** Na vprašanje, kaj naj napravi, ako bo hotela Monopolska uprava poslabšane »Pravilnike« izdati, je delavstvo kot en mož odgovorilo: **Ne smeš sprejeti — raje v boj, kot pa poslabšanje!** — Za njim je govorilo še par sodrugov, kateri so njim je govorilo še par sodrugov, kateri so vsi predložili delavstvu, kaj bi lahko imelo, ako bi bilo pripravljeno za boj in da lahko izgubi še to, kar ima, ako ne bo skupno nastopalo, organizirano do poslednjega v tovarni — ne politično, ne versko, pač pa strokovno se lahko in morajo vsi delavci ujediniti za navedene zahteve, ako hočejo zmagati! — Shod tobačnega delavstva je uspel popolnoma in razgibal delavstvo do poslednjega! Posebno je pa razgibal delavce apel s. Brezarjeve nanje, naj se pripravijo na novo dobo, katera prihaja za delavstvo, da ne bodo kot matere zaostale in se razočarane ne bodo znale znajti! Niene besede: »Gnuši naj se ženi mož, kateri ni toliko junak, da bi se v organizaciji boril za izboljšanje življenjskih pogojev svoje družine«, naj si zapomni vsaka žena, pa tudi vsak možki!

Umrl je Pleško Josip, vpokojeni delovodja Strojnih tovarn v Ljubljani (Samassa). Pokojnik se je v mladosti jako udeleževal delavskega gibanja.

Hrastnik

Skrb za brezposelne. V sredo, 4. t. m. je okrog 50 brezposelnih delavcev šlo pred tukajšnjo občino, 3 članska deputacija je g. županu sporočila želje in zahteve teh reževe, da se jim preskrbi ali delo ali pa podpora. G. župan je obljubil, da bo napravil tozadevno prošnjo na sresko načelstvo, da pa občina ne more dati ne enega ne drugega. Čudno se nam zdi, da samo eni delajo pri regulaciji potoka Bobna. Se ne bi li dalo v več izmenah vse zaposliti? G. župan je tudi vprašal, zakaj pritisakajo kakor našlaš baš sedaj, ter izjavil da naj se lepo mirno razidejo, ker da bodo brezposelni potegnili kratkega, če mislijo započeti s kakšno akcijo. Ne moremo razumeti županovih besed. Brezposelni niti najmanj niso imeli namena, kaj protizakonitoga podvzeti, pač pa so opozorili na to, da so že skrajno izpašani in tudi oni niso krivi, da so postali brezposelni. To vedo tudi gospodje na občini. Kriv je temu krivični družabni red in ravno javne korporacije so dolžne, da poskrbe za te reveže. Ali se jih misli morda z grožnjami nasiliti? Ali mislite, da jih kdo hujska? Mi vemo, kdo je hujskač: njihov zlodoc jih hujska, zapomnite si to. Gospodu pa, ki poizveduje, kdo je nagovarjal te reveže, da so šli pred občino, pa svetujemo, da se pobriga za druge stvari. Mislimo, da še ni bil lačen, drugače bi imel drugo sodbo o brezposelnih. Vam brezposelnim pa svetujemo, da sodite 22. t. m., kdo je z vami in kdo proti vam.

Solidarnost in zavednost delavstva rodi uspehe. Končana je gladovna stavka naših junaških rudarjev in videli smo, da so vsi hrastniški stanovi na strani teh herojev. 5. t. m. so bile vse gostilne, trgovine, mesarije itd. zaprte v znak solidarnosti. — SDSJZ podr. Hrastnik je na svoji seji 5. t. m. sklenila, ako TPD do 4. ure popoldne ne prekliče svoje nesramne zahteve, da stopijo vsi steklarski delavci v protestno stavko, ravno tak sklep so napravili tudi kemični delavci. Steklarji so poslali na banko upravo in Delavsko zbornico brzojavki z obvestilom, da je stavka steklarskega delavstva neizogibna, ako TPD ne prekliče svojih zahtev ter da obvestijo o tem rudarsko delegacijo in TPD, ki se pogajata. Napatost je bila velika, vam junakom pa čestitamo k vašim uspehom, vaša enotnost je pokazala, kaj zmore. Tako naprej in vidite, da smo mi vedno z vami. Družnost.

Popravek. V zadnji številki »Delavske Politike« smo citali, da se trgovci in obrtniki niso priključili stavkujočim rudarjem

Ogromna udeležba na železničarskem shodu

Nad 2000 železničarjev je enodušno manifestiralo svoje zahteve

Podružnica svobodnega železničarskega strokovnega sindikata »Ujedinjeni železničarji Jugoslavije« je za petek, 6. t. m. zvečer sklicala v veliko verando pivovarne »Union« v Mariboru protestni shod železničarjev

Odziv je bil naravnost presenečljiv; še pred pričetkom je bila ogromna veranda napolnjena do zadnjega kotička.

Shodu je predsedoval sodrug Zmazek, ki je uvodoma pozdravil navzoče in dal besedo tajniku »Ujedinjenih železničarjev« iz Ljubljane, sodrugu Stankotu, ki je v nad eno uro trajajočem govoru iznesel vse, kar danes teži železničarje.

Slišali so se pozivi, naj se železničarji oklenejo svojih drugih delavskih konzumskih združenj in naj ne nesejo niti pare več zasebnim trgovcem.

S pozivom, naj se v predstojećem boju za zboljšanje gmotnega položaja železničarjev oklenejo svoje edine svobodne strokovne organi-

zacije »Ujedinjeni železničarji Jugoslavije«, ki se edina bori za ta cilj, brez zahrbtnosti in demagoških fraz, je govornik zaključil, nagrajen z viharним ploskanjem.

Zatem je predsednik povabil navzoče, da se oglasijo k besedi. Odzvala sta se povabilu gospoda Medvešček, upokojenec (od Prometne zveze) in Natek (od Zveze narodnih žel.), ki sta se v svojih izjavah oba izjavila solidarnim z izvajanjem glavnega govornika sodruga Stankota in sta pozivala k enotnosti in skupni akciji vseh železničarjev.

Končno je bila prečitana **resolucija** »Ujedinjenih železničarjev Jugoslavije«, ki je bila z velikim navdušenjem odobrena soglasno od vseh navzočih.

Mase so se razhajale med živahnim besedovanjem in trajalo je več ko pol ure, da so mogli zadnji udeleženci zapustiti kraj zborovanja. Občinstvo na Aleksandrovi cesti je z začudenjem vpraševalo, kaj pomeni nenaden pojav teh množic.

Tudi med železničarji se je začelo daniti, o tem priča ta shod, ki je bil zopet tako številčen kakor skozi prva povojna leta.

Velik pomemben dan kovinarjev

Ob priliki oblastne konference, ki je bila sklicana v Celju, 7. in 8. julija, je strokovna organizacija SMRJ Jesenice priredila poseben vlak, ki je ves ovenčan peljal iz Jesenic nad 400 sodrugov in sodruženj, članov SMRJ, s svojo godbo in pevskim zborom javorniške Svobode, na to konferenco.

V Celju jih je sprejel pevski zbor Svobode s pesmijo: »Zdravo hrabri bojevniki!«; kovinar jim je nazdravil, odgovoril je pevski zbor javorniške Svobode z »Delu čast«, na kar je odzdravil s. Toman in h koncu govora vzkliznil: »Naprej v boj za goli obstoj našega delavstva«. Na to je zaigrala delavska godba kovinarjev pozdravno koračnico in povorka nad 1000 ljudi je krenila po ulicah na Dečkov trg, kjer so posamezni reditelji dobili navodila za stanovanje in prehrano. Organizacija vsega je bila vzorna.

Ob 21. uri je bil v Mestnem parku koncert, katerega se je udeležilo nad 1500 ljudi.

Delavsko - kovinarska godba je igrala koncertne komade in žela navdušeno ploskanje in odobravanje.

tako kot njihovi tovariši v drugih revirjih. To vest sedaj popravljamo in obveščamo vse čitatelje »Delavske Politike«, da so se v četrtek tudi vsi naši trgovci, obrtniki in gostilničarji priključili stavkuločim rudarjem in so v znak solidarnosti zaprli vse trgovine, gostilne in delavnice. Obenem so tudi takoj pričeli podpirati lačne rudarje z jestevinami. Ta objava je nastala vsled tega, ker smo vedeli, da so se trgovci v Trbovljah na protestnem shodu že prvi dan javno izjavili solidarnim z rudarji, drugi dan pa že svoje lokale zapirali, kar v Hrastniku ni bil slučaj. Naslednji dan pa so isto storili tudi vsi hrastniški trgovci, gostilničarji in obrtniki, pa je bilo za popravek te notice že prepozno.

Slov. Javornik

S. Mici Krajčeva. Minuli teden je na Slov. Javorniku nenadno umrla s. Mici Krajčeva roj. Giorgioni, hčerka znané s. Giorgionijeve in tajnika javorniške Svobode s. Giorgionija. Tudi pok. s. Mici, ki je umrla stara komaj 34 let, se je živahno udeleževala v našem gibanju in je bila tako članica javorniške »Svobode« kakor tudi Jeseniške Zveze delavskih žena in deklet. Pokojnica je bila poročena s tovarniškim šoferjem Krajcem in je zapustila tri majhne otroke. Pogreb, ki se je vršil dne 29. junija, je pokazal vso njeno priljubljenost. Izrekamo najsrečnejše sozljaje tako rodbini Krajčevi kakor tudi Giorgionijevim.

Zahvala. Ob smrti naše nepozabne žene, matere, hčerke in sestre Mici Krajčeve, roj. Giorgioni, izražamo vsem, ki so ji pomagali v težki bolezni, ji darovali lepe vence, jo spremlili na zadnji poti in nas tolažili ob težki izgubi, prisočno zahvalo. Posebej se še najlepše zahvaljujemo pevsem javorniške Svobode za petje ob grobu in podružnici Zveze delavskih žena in deklet za nad vse častno spremstvo k zadnjemu počitku. Se enkrat: hvala vsem. — Slov. Javornik, dne 30. junija 1934. Družini Krajec in Giorgioni.

Vmes je nastopil pevski zbor celjske Svobode. Pel je same delavske pesmi krasno, ubrano, da je človek ves radosten živl v teh ubranih akordih delavskih grl.

Pevski zbor javorniške Svobode pa je žel nepričakovano odobravanje in uspehe. Pelo je sicer, samo menda 10 pevcev, a s tako preciznostjo in ubranostjo, da se je slišala razločno vsaka beseda, glasovi pa zvenili kakor strune. Navzoča množica je pri petju javorniških Svobodašev onemela in burnem ploskanju ter vzklikanju ob koncu ni bilo ne konca ne kraja.

Koncert kovinarske delavske godbe, celjske Svobode in javorniške Svobode je bil v večerni tišini, v Mestnem parku svojevrstna posebnost in umetniška lepota, ki so jo ustvarjale in podajale delavske sile »Svobodaši« in strokovno organizirani kovinarji.

Vsa čast jim, ponosni smo na njih in celisko delavstvo je ponosno, da je družabno sprejelo med se gorenjske proletarske korenine, in Jeseničani so ponosni, da so lahko pozdravili celjske borbene sodruge.

Maribor

Mariborski udeleženci III. čehoslovaške delavske olimpijade, katerim so se priključili tudi nekateri sodrugi iz Ljubljane in Celja, so se vrnili danes, dne 10. t. m. zjutraj. Potovali so z novim avtocarom mestnega avtobusnega podjetja, kljub dolgi vožnji, nadvse udobno in prijetno. Mestno avtobusno podjetje je z nabavo novega avtocara, ki je ob tej priliki prestal svojo prvo preizkušnjo na tako dolgi poti naravnost odlično, dobilo prevozno sredstvo, katerega se bodo gotovo radi posluževali vsi, ki nameravajo napraviti daljše izlete ali potovanja.

Mariborski prah zahteva tudi smrtno žrtve, ne samo žrtve na udobnosti in zdravju. V petek se je Herman Rozman, sin pobrežkega kamnoseka Rozmana, vozil z motornim kolesom po Pobrežki cesti proti mestu. Pred njim je vozil mestni občinski traktor, zavil v oblak prahu. Rozman bi ga bil rad prehitel, ker pa traktorja ni videl radi prahu, se je z vso silo vanj zaletel. Motor je razbit, vozač pa mrtev.

S kongresa v smrt. V petek so imeli železniški in parobrodarski strojevodje v Mariboru svoj kongres, na katerem je bilo sklenjeno čim ožje stanovsko sodelovanje. Po končanem delu so se udeleženci podali na razne izlete v mariborsko okolico. Večje število njih se je odpeljalo tudi na Faló, da si ogleda največje jugoslovansko elektrarno. Zlasti veliko zanimanje je kazal za tamonjske naprave 47 letni železniški strojevodja Josip Mecilovšek iz Ljubljane. Sel je čisto dol v spodnji prostor, kjer šumeči slapovi Drave gonijo velikanske turbine. Na mokrih stopnicah mu je pa spodrsnilo in nesrečni Mecilovšek je izginil med turbinami v klopotačiji in peneči se vodni masi, kjer je vsako reševanje iluzorno.

Trije avtobusi z izletniki iz Graza so prihiteli v nedeljo v Maribor. Dopolodne so si izletniki ogledovali mestne znamenitosti, popoldne pa so se razkropili po okolici. Dokaj židane volje so se zvečer vračali z avtobusi domov.

Kaznjenci so hoteli pobegniti in so pri tem ubili paznika. V mariborski kaznilnici zaprti nevarni zločinci Lackner (ki je ubil župnika Kušarja), Lombard (ki je ubil nekega trgovca) in Pančur (ki je izvršil več tatvin in vlomov), so skušali pobegniti. Lackner je odtrgal z vrat svoje celice ključavnico in je isto napravil tudi na vratih celice ostalih dveh, s katerima se je že prej domeni. V tem trenutku je pa prišel višji paznik Peterin nadzorovat celice. Ko je stopil v Pančurjevo celico, je Lackner, ki je bil tu za vrati skrit in je držal v roki v brisačo zaviti kamen, ki ga je vtihotal s dvorišča, planil od zadaj proti stražniku in ga je z večimi močnimi udarci s kamnom po glavi ubil. Potem mu je vzel sabljo in se je z njo postavil v bran paznikom, ki so prihiteli skupaj. Ko je uvidel, da se ne more ubraniti, je skočil z II. nadstropja v vežo, kjer je obležal lažje ranjen. Peterina so v soboto pokopali.

Jesenice

Migljaj s kolom! Uradni list jeseniškega obč. socialnega odseka, »Slovenski Narod« z dne 30. junija t. l. si je izposodil »gospode okrog D. P.« pod zaglavjem »Beračenje otrok«, ker je bil eden izmed »gospodov tako prost, da je v »D. P.« opozoril socialni odsek na pojav beračenja otrok na Jesenicah. »Slov. Narod« odgovorja tako, da kaže na čas, ko je odločevala na občini sedanja opozicija in je bil proračun za socialne namene štirikrat manjši od današnjega. — Gotovo je, da oni »gospod okrog D. P.« ni stopil socialnemu odseku na kurje oko zato, da bi usmeril delo odseka v skrbstvo za delomrzneže, kakor to zveni iz filipike gospodov okrog soc. odseka, pač pa je vsekakor hotel doseči hvalavredno posledico, da bi soc. odsek nekoliko proučil, ali in kako se da beračenje otrok odpraviti, omiliti, radi nedogledne škode, ki nastaja pri otrocih samih. Celo nam je žal, da je soc. odsek tako občutljiv za migljaje o potrebah, na katere ni prišel sam, vendar moramo priznati, da s kazalom na prejšnje »opozicijske« čase soc. odsek sploh ni odgovoril, zlasti pa ne »gospodom okrog D. P.«, kajti ti »gospodje« so bili vedno in po najkrajšem potu in času odstranjeni iz odločujoče opozicije. Zato naj ne hodi pred javnost z očitki na prejšnjo večino, kadar odgovarja delavski delegaciji, ako ne pove obenem, da delavska delegacija nikdar ni imela prilike odločujoče sodelovati, čeprav je bila izvoljena, ako ne pove obenem, da so v zapisnikih o poslovanju prejšnjih uprav vsi sklepi izšli soglasno (seveda potem, ko delavskih odbornikov ni bilo več v odboru). Dobro bo tudi, če soc. odsek pri svojih odgovorih pojasni, do katerega časa šteje prejšnje čase, kajti od novembra 1931 dalje je obč. uprava vsaj v »špic« vedno ista do — danes. Tudi osobje obč. pisarne je vedno isto! In v tej točki bi imeli mnogo skušnjave ravno delavci, da iznesejo glede poslovanja soc. stroke obč. dela marsikaj na račun danes odločujoče večine, oziroma njenih vidnih ljudi. Saj ni treba več, nego vprašati univ. prof. dr. Kušerja v Ljubljani, kako je že bilo v od njeega poslanim zneskom Din 700.—, ki naj bi se uporabil za **stradajoče otroke** v poletju 1932 izprtih delavcev pri KID. Gospodom okrog soc. odseka svetujemo zato, da pogledajo po obč. arhivu in poiščejo tamkaj, kdo je ta znesek prejel in kako ga je porabil; to svetujemo vsled tega, ker v obč. arhivu teh podatkov ne bo našel. Mi, »gospodje okrog D. P.«, pa vemo, kdo **izmed današnje večine** je ta denar prejel! —

Dr. Štempihar,

eden izmed »gospodov okrog D. P.« — P. s. Ta prispevek bi po pravici spadal v »Slovenski Narod«. Ker pa imam skušnjo, da bi s pošiljateljivo takega prispevka »Slov. Narod« samo zapravljaj znamke, ga objavljam v »D. P.« z izrecnim dovoljenjem, da ga »Slov. Narod« ponatisne. — Dr. Š.

Občni zbor Saveza metalnih radnika Jugoslavije na Jesenicah. Tukajšnja podružnica SMRJ je imela v nedeljo, dne 24. junija t. l. svoj redni občni zbor. Otvoril ga je predsednik podružnice s. Čelesnik, prečital dnevni red in pozval goste k pozdravom. V imenu Delavske zbornice v Ljubljani je pozdravil občni zbor s. Jože Kopač, za Oblastni odbor SMRJ s. Franc Leskovšek, za Strokovno komisijo sv. Ivan Vuk, podružnico SMRJ Ljubljana s. Ropret, za podružnico SMRJ Moste s. Ogrin, za podružnico SMRJ Lesce s. Justinova, za Zvezo delavskih žena in deklet, Jesenice s. Korenova in za gospodarske organizacije jeseniških kovinarjev s. Cvetko Kristan. Sledila so poročila predsednika s. Čelesnika, ki je v kratkih, toda jedrnatih besedah orisal delo v preteklem letu, njevo težave in uspehe. Sledilo je izčrpno, eno uro trajajoče poročilo s. Tomana Franca, kjer je točno orisano vse ono podrobno delo, ki je bilo potrebno za doseg uspehov in na katero se bo treba delno ozreti še posebej, da pokazemo, da ni mogoče doseči uspehov brez dela in koliko truda je treba za posamezne uspehe. Sodr. Karl Ažman kot blagajnik je podal natančna blagajniška poročila: podružnice v prometu s centralo, podružnice same in lokalnega sklada, ki so bila vsa točno objavljena že v zadnji številki »Delavske«. Število rednih članov podružnice znaša preko 1100 in je naraslo zlasti v prvem četrtletju letošnjega leta. Sodr. blagajnik se je spominjal tudi umrlih članov podružnice, katerim na čast so se člani, ki jih je bilo zelo lepo število, dvignili raz sedežev. Tudi kontrola je podala svoje poročilo o najlepšem redu. Za tem se je vnela debata, ki je trajala malo-

Dr. Otto Bauer:

Vstaja avstrijskih delavcev, njeni vzroki in posledice

Izšla je pod gornjim naslovom v slovenskem prevodu Talpe lična brošura, opremljena z mnogimi slikami o avstrijskih dogodkih v februaru vstaji. Cena knjižice bo Din 5.— in poština posebej.

Opozarjamo vse delavce in nameščence, da si brošuro pravočasno naroče, ker bo tiskano le omejeno število. Naroča se pri upravi »Delavske Politike«, Maribor, poštini predal 22 ali pa pri poverjenikih in zaupnikih.

dane štiri ure. Mestoma sta bili debata in kritika stvarni, mestoma pa so debatanti pogrevali razne malenkosti in že davno rešene zadeve, mestoma svoje lastne slučaje itd., tako da bi bilo debate ravno dovolj, če bi je bilo vsaj za polovico manj ali pa, če bi bila vsaj za 100% stvarnejša. Zlasti nekateri kritiki iz nekake opozicije proti upravnemu odboru so imeli napisane cele litanije »grehov«, od katerih jih je bila cela vrsta privlečenih za las in pa izkonstruiranih po željah debatantov in »kritikov«. — Predsedstvo občnega zbora je pustilo članstvu, ne glede na dobo včlanjenja pri podružnici, neomejeno demokracijo, vendar so nekateri člani to svobodo izkoriščali za svoje, najbrž niti njim samim jasne demagoške namene. Predsednik podružnice s. Celesnik je vedno sprti zavračal sebične in demagoške trditve posameznikov, proti koncu sta pa temeljito obračunala z njimi tudi s. s. Vuk in Leskovšek. Zatem je bila pač ob že precej zmanjšanem številu udeležencev proti 3, uri popoldne (mnogo članov je silih dolgotrajnih demagogij predčasno odšlo) sprejeta z veliko večino proti 13 glasovom razrešnica stari upravi in se je prešlo na volitve. Predložene so bile tri liste: prva od saveznega sveta, druga od opozicije pod vodstvom s. Ignacija Kralja, tretja od opozicije s. Albrehta. Dasi so te liste v bistvu merile samo proti posameznim osebam, se je vnela pred glasovanjem o njih še krajša debata. Končno je bilo odglasovano in z veliko večino je obveljala lista, podana od saveznega sveta, dočim je dobila druga lista 13 glasov, tretja pa niti enega glasu ne. Izvoljen je bil sledeči odbor: predsednik s. Ivan Celesnik, tajnik s. Franc Toman, blagajnik s. Karl Azman, odbornik s. Vodnjou Jakob in Skri Franc. Nadzorstvo pa: s. Kavčič Alojzij, Flik Jakob in Stražišar Polde. K temu pridejo še zastopniki podružnic Javornik in Dobrava ter vsi trije glavni zaupniki kot virilisti. Točka o razpravi nadaljnjega delovanja je bila preložena na poseben članski sestanek o tem. Po raznoterostih je bil občni zbor zaključen skoro o četrti uri popoldne, po šestinpolurnem neprekinjenem delu.

Kranj

»Svoboda« v Kranju je priredila v nedeljo, dne 8. t. m. vrtno veselico na vrtu Kerca-Rešeta na Klancu kot družabni sestanek Svobodašev iz Kranja in okolice in strokovno organiziranega delavstva. Ta družabni sestanek — vrtna veselica je bila lepo obiskana. Obširni senčni vrt je bil poln in razpoloženje je bilo proletarsko živahno, veselo in ob enem z zavestjo, da je to delavska vrtna veselica, kjer se vrši tudi poleg zabave zbirka za to in ono potrebo v delavskem gibanju. Delavska godba Zarja iz Ljubljane je sodelovala in igrala koncertne in druge komade, posebno delavske skladbe, da se je razpoloženje udeležencev stopnjevalo v prijetni zavesti, da lahko v svojem delokrogu delamo na vseh poljih: kulturnem, glasbenem, gospodarskem, strokovnem, političnem in to vse sami iz sebe in s svojimi močmi. Bili so navzoči tudi sodruzi in sodružice iz Tržiča, iz Ljubljane in iz Kamnika. Posebno nekaj pevcev društva Solidarnost iz Kamnika je ad hoc zapelo več lepših delavskih in narodnih pesmi, zraven so se pridružili pevci Svobodaši iz Kranja. In ta zbor, prijateljsko sestavljen na licu mesta, nas je navduševal in zabaval z lepim petjem. Društvo Solidarnost iz Kamnika je že zelo staro delavsko društvo in bilo bi zelo pozdraviti, da bi se nekoliko bolj široko razmahnilo in bi postalo del celote delavskega gibanja ter sodelovalo skupaj z Svobodo.

Delavska godba Zarja, članica ljubljanske Svobode, je dopoldne igrala na Mestnem trgu ter je udeležba tega promenadnega koncerta bila odlična. Žela je vsesplošno priznanje za res umetniško-glasbeno izvajanje sklad, pod kapelnikom Danilo Cerarjem.

Vsa prireditve, kakor dopoldanski promenadni koncert, tako vrtna veselica je pokazala, da je Svoboda v Kranju živo in močno delavsko gibanje ter da združuje v proletarsko družbo že mnogo delavstva, ga izobrazuje in navdaja z duhom proletarske solidarnosti in samozavesti.

Želimo ji še več in še večjega uspeha in razmaha.

Proračuni in nezaposlenost

Direktor mednarodnega urada dela je na 18. seji mednarodnega urada dela v Ženevi v svojem poročilu navedel z ozirom na nezaposlenost nekaj postavk iz proračunov javnih korporacij. Tako:

V Nemčiji so leta 1932, to je, preden je Hitler zavladal, znašali izdatki za zavarovanje nezaposlenih, za nujno pomoč in za pomoč iz krajevnih sredstev okoli 3 milijarde mark (okoli 60 milijard dinarjev).

V Veliki Britaniji so izdali 1932 iz fonda za nezaposlene 120 milijonov funtov (30 milijard dinarjev po sedanjih veljavi). 1933 pa 107 milijonov funtov (okoli 27 milijard dinarjev).

V Švici so izplačali 1931 v ta namen okroglo 38 milijonov frankov (608 milijonov dinarjev), in 1932 65 milijonov frankov (1.240.000.000 dinarjev); k tej vsoti so prispevale javne korporacije 53 milijonov frankov (868 milijonov dinarjev).

V Čehoslovaški so izdali za nezaposlenost 560 milijonov kron (1 milijardo 54.000.000 dinarjev); k tem izdatkom so prispevale strokovne delavske organizacije 117 milijonov kron (222 milijonov dinarjev).

V Zedinjenih državah ameriških zaradi naraščajoče nezaposlenosti privatna sredstva niso mogla več nuditi dovolj podpor za ublažitev bede zaradi krize. V letih 1930 in 1931 so znašale podpore privatnega značaja 29 odst. stroškov za nezaposlene, v letu 1932 pa je 82 odst. od 500 milijonov dolarjev (okoli 22 milijard dinarjev) izplačanih podpor izdanih iz javnih sredstev in fondov.

Odkar je predsednik Roosevelt prelomil s starim mnenjem, ki je bilo proti državnim pomočmi za nezaposlene in odkar je bil izglasovan zakon o državnih (federativnih) pomočih za nezaposlenost, se sme računati, da prejema 4 milijone rodbin (to je okoli 18 milijonov oseb), torej domala šestina prebivalstva Zedinjenih držav podporo iz javnih sredstev. Stroški, ki so jih morali poravnati javni fon-

di v prvih devetih mesecih 1933 za podpiranje nezaposlenih, so znašali 600 milijonov dolarjev (27 milijard dinarjev); k temu znesku je prispevala federalna vlada 62,1 odst.

Vsekakor se ogromni izdatki lažje prenašajo, če obstojajo fondovi in tak namen, to je, če je uvedeno organizirano zavarovanje za nezaposlenost oziroma podpiranje ob nezaposlenosti.

Nasprotniki zavarovanja za nezaposlenost pravijo, da sistem zavarovanja ali podpiranja ob nezaposlenosti povečava in podaljšuje nezaposlenost. To mnenje je napačno in ravnatelj mednarodnega urada dela povdarja v svojem poročilu, da so na primer v Zedinjenih državah ameriških javni izdatki eden faktorjev, ki so prav mnogo pripomogli k povečanju potrošnje in s tem tudi k povečanju produkcije. Če je v državi uvedeno zavarovanje za nezaposlenost, se zbirajo ob dobri prosperiteti gospodarstva rezerve, ki se trošijo v dobi depresije, da kupna sila množic ne pade preveč. To je mnogo bolj ekonomično, kakor pa si šele ob krizi nabavljati sredstva z novimi davki ali posojili.

Značilno je, da je v tem pogledu Velika Britanija, ki je prva uvedla zavarovanje za nezaposlenost, sklenila ne samo, da reorganizira svoj sistem zavarovanja za nezaposlenost na čvrstejši podlagi in da ga razširi. Dala je celotnim podporam splošni karakter s tem, da nezaposleni, kadar izčrpa vse pravice do podpor, ne ostane brez skrbe. Doslej so v tem primeru skrbele za pomoč lokalne oblasti — odlej pa pride ta skrb v področje države...

Zaraditega memimo, ko zahtevamo zavarovanje za nezaposlenost v naši državi, da bi tako zavarovanje bilo koristno ne samo delavskemu razredu, marveč tudi za vse gospodarstvo. Videli smo, da so izkušnje po drugih državah zadosti potrdile to naše naziranje.

Delavski pravni svetovalec

Delavska mezda ob orožnih vajah

§ 221 o. z.

Delavstvo je za bližnji čas klicano na vojaške vežbe, ki se bodo vršile te mesece. Od več strani smo dobili vprašanja, kaj je z mezdo v času delavčeve odsotnosti na orožnih vajah, ko mora rodbina ravnatoko živeti.

Zato objavljamo dobesedno določilo § 221 obrtnega zakona, ki določa sledeče:

»Če je službojemalec zadržan zbog opravljanja vojaške vežbe vršiti svojo službo, ne

prestane njegovo službeno razmerje in mu ostane pravica do njegovih denarnih prejemkov za dobo 4 tednov, ako je trajalo njegovo službeno razmerje neprekinjeno leto dni, in ako za ta čas ne prejema ustrezne odškodnine od države. Ta pravica mu ne gre, če se pozove, vršiti svojo vojaško službo v stalnem kadru.«

Odredba tega ša je po § 251 o. z. prisilnega značaja, ki se s službeno pogodbo ne more ne ukiniti in ne omejiti.

Glej »Delovno pravo« stran 78.

All si že poravnali naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!**Ruska mesta napredujejo**

V Rusiji se narodi najhitreje množijo. Rusko ozemlje je 46 krat tako veliko kakor nemško in ni preobljudeno. Seveda naraščajo naglo tudi ruska mesta.

Pregledu porasta mest naj služijo naslednje številke.

	1932	1917
Moskva	3.572.000	1.700.000
Leningrad	2.839.000	2.165.000
Baku	709.000	245.000
Harkov	646.000	313.000
Kijev	538.000	467.000
Rostov	520.000	210.000
Jekaterinburg	481.000	65.000
Nižnji Novgorod	477.000	126.000
Stalinsk	249.000	(novo)
Magnitogorsk	230.000	(novo)

Strahovito nazadovala je le Odesa ob Črnem morju, ki je imela prej 450.000 prebivalcev in jih ima sedaj le še 50.000.

Razno

Stanovska ureditev države. »Slovenec« dan za dnem propagira stanovsko ureditev države. Povsem mu verjamemo, da je zanj in njegove tako vrnitev v stare čase povsem potrebna in edina rešilna bilka. Pri pravi demokraciji se je povsod dvigalo do veljave delavstvo in proletarij je istočasno pometal z vsem nazadnjaštvom in vsem reakcionarstvom, pri čemer je bil seveda prizadet tudi eden izmed najhujših nazadnjaštev: klerikalizem. Tudi kapitalizem — in klerikalnega kapitalizma je na izobilje — je potreboval odpomoč proti delavstvu, pa je radevolje sprejel idejo — stanovstva. Stanovstvo pa, kakor znano, razceplja družbo iz dveh, treh razredov v deset in dvajset stanov in skuša te stanovove nahujkati med seboj, da bi se klali — pri tem pa naj bi imela reakcija in kapitalizem spet vsaj nekaj let ali desetletij mirne žetve in možnosti za izkoriščanje. E. seveda je »Slovenec« navdušen za take ideje. In hoče jih prikazati ljudem kot nekaj dobrega in koristnega. Tako je pri tem tudi obrnil resnico (pa saj imajo pri njih celo šole za take stvari!) in pravi, da so se prvi dvignili proti stanovstvu kapitalisti. I, kje neki pa?! Morda v Nemčiji, v

Avstriji ali Italiji? Kdo je vernejši sluga tamošnjih režimov, in kdo drugi je te režime izval kakor pa kapitalizem? Seveda, da se ta ureditev prikupi delavstvu, jo je treba proglasiti za neprijateljsko kapitalizmu. In seveda marksisti so proti. Oni okrog »Svobode«, oni okrog našega lista in celo oni okrog krščansko socialne »Besede«! Saj ni čudno, da so marksisti proti. Kdo neki pa bo, če ne oni? Saj bi moral biti vsak pošteno misleč človek, ki hoče ljudstvu dobro.

Rusija ima največ radijskih postaj. — Sovjetska Rusija spada med države, ki imajo najgostejšo in najširšo mrežo radio-odajnih postaj. Angleška z Irsko (brez dominijonov) šteje 5.763.000 radio-odjemalcev, Nemčija 4.635.000 in so ti dve državi procentualno menda na prvem mestu. Če pa se vzame absolutno število, ju pa nadkričuje po vsej verjetnosti Rusija, dasiravno se radi pomanjkljive statistike ne da točno ugotoviti število njenih radio-poslušalcev. Rusija poseduje eno postajo s 500 kW, štiri po 100 kw, eno s 50 kw, eno s 40 kw, eno s 36 kw, eno s 25 kw, šest s po 20 kw, devetnajst s po 10 kw in celo vrsto malih postaj izpod 10 kw. Skupna antenska energija ruskih radio-odajnih postaj znaša 1444 kw. Sedaj pa pripravljajo gradnjo nove velikanske radio-odajne postaje, ki bo imela nič manj kot 1200 kw, ki bo daleč nadkriljevala najmočnejše postaje po vsem svetu. S tem bo Rusija na en mah podvojila moč svojih radio-postaj. Inozemski strokovnjaki sicer zmagujejo z glavami, češ, da se bo ta nova postaja pri današnjem stanju radio-tehnike morala boriti z velikimi težavami. Najboljše bo, da prepustimo to zadevo Rusom samim, oni jo bodo že iztuhali; saj so znali skonstruirati celo avtomatične radio-postaje za meteorološka (vremenska) poročila, ki jih drugod še nikjer nimajo. Te postaje imajo silno natančen mehanizem, ki vsako podnebno spremembo avtomatično registrirajo in avtomatično dalje oddajajo, brez človekove pomoči. Teh postaj se bodo posluževali v polarnih krajih Rusije in Sibirije, kjer ne bo več treba ljudem zmrzovati pri nadziranju radijskih postaj.

Ruski filmi prepovedani. V filmskem listu »Novosti iz filmskega svijeta« z dne 15. t. m. čitamo: »Ruski filmi, za katere se je pričela pred nekaj meseci velika reklama, so bili z nekim načelnim rešenjem Ministrstva notranjih zadev prepovedani na teritoriju celotne Kraljevine. Po tem rešenju se ne bodo dovoljevali nobeni ruski filmi več, brez ozira na tendenco.«

Esperanto**Odlomki,**

že objavljeni v delavskih esperantskih listih Švedske in Holandske. Po originalu od E. L., iz esperantske prevle Jod.

1. Stalni razvoj strojne tehnike (produkcije in transport) vedno bolj zblizuje narode in povzroča odvisnost njihovih interesov.

Sklep: Ta ekonomska odvisnost bo primorala narode, da se najdejo in združijo.

2. Velika zapreka: Združitev narodov so subjektivne sile, sestojče iz raznih tradicij in kultur, izraženih v posebnih jezikih.

Sklep: Čeravno nezadostno sredstvo, je skupni jezik vendar vsekakor potreben, da se morejo ljudje medsebojno spoznati in potem združiti.

3. Vsi nacionalni jeziki določenega časa in pokrajin so zelo komplicirani, nelogični in vsled tega težko priučljivi.

Sklep: Bilo bi torej napačno pričakovati, da bi kdaj katerikoli od takih jezikov mogel postati skupni jezik vseh ljudi.

4. Že 40 let imamo umetni jezik najfinnejšega izvora, sestavljen iz velikih nacionalnih jezikov; imenuje se Esperanto, je preprosto, logičen, lahko priučljiv, poln izrazov in je že razširjen v vseh delih sveta. Esperanto je postal živ jezik ljudi in je rešil problem svetovnega sporazuma.

Sklep: Kdor se želi v skladu s ciljem učinkovito bojevati za združitev vseh narodov, je dolžan, da se nauči in praktično uporablja esperanto.

5. Takrat bodo razpadle tradicionalne ovire in ukoreninila se bodo razne kulture; dalje se bo s stalnim povečanjem originalne literature v esperantu ustvarila nova človeška kultura, ki bo obsegala ves svet.

Sklep: Kot pri številki 4.

6. Razred, ki najbolj potrebuje esperanto, je proletarski razred, ker proletarci kot neizobraževani delavci nimajo prilike in možnosti, da bi se kakor meščani učili tu-jih jezikov.

Sklep: Kdor hoče uspešno delati za osamosvojitve proletarcev, mora propagirati, se učiti in praktično uveljavljati esperanto.

Že 13 let obstoje društvo s proletarsko tendenco, kojega člane družijo esperanto na vsem svetu.

Sklep: Kdor želi vpostavitev brerazredne družbe, to je socializma, je dolžan pristopiti le tej organizaciji, ker le ta je za-plodke bodoče družbe.

Kupujte svoje potreščine pri naših inserentih.

LEGAT ŠPECERIJA
DELIKATESE
ZAJTRKOVALNICA
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 28

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon števil. 2324.